

arabalears.cat

La UIB, un oracle científic sobre el canvi climàtic (Enric Culat)

ENRIC CULAT 27/01/2018 00:00

9-11 minutos

La UIB podria ser present en la propera cimera del canvi climàtic, la Conference of the Parties (COP) -que aquest any es farà a Katowice (Polònia)- i participar com a membre observador i consultor en les activitats de la Convenció Marc de Nacions Unides sobre Canvi Climàtic. La candidatura per poder assistir-hi es va presentar fa uns mesos, amb l'aval que suposa la dilatada carrera professional i investigadora, en matèria de canvi climàtic, del Grup de Meteorologia de la UIB -un equip de recerca especialitzat en la física de l'atmosfera i ciències afins-, l'Imedea (CSIC-UIB) i altres grups de recerca de la universitat balear vinculats a l'estudi i l'impacte del canvi climàtic. La presentació d'aquesta candidatura va derivar després en la creació del Laboratori Interdisciplinari sobre Canvi Climàtic de la UIB (LINCC UIB) i, en el cas que fos acceptada, seria l'organisme encarregat de representar la UIB en les activitats que anualment organitzen les COP per avançar en la lluita contra l'escalfament global del planeta.

La creació d'aquest laboratori ha possibilitat, igualment, poder participar en diversos projectes d'àmbit autonòmic, estatal i internacional. "Si no s'hagués creat aquest Laboratori a la UIB, és segur que no hauríem estat contactats des de tants llocs per fer

projectes d'aquest tipus. El gran valor afegit del LINCC és haver pogut reunir gent de tantes àrees diferents i posar un punt focal per aglutinar tots aquests temes relacionats amb el canvi climàtic”, argumenta Damià Gomis, físic, investigador de l'Imedeia i director d'aquest laboratori, que ara mateix ja engloba una cinquantena de membres i investigadors de diferents departaments de la UIB: Dret Públic, Economia Aplicada, Filosofia i Treball Social, Física, Geografia, Biologia, Química, Enginyeria Mecànica i de l'Imedeia. L'equip directiu del Laboratori Interdisciplinari el formen Damià Gomis, Pau de Vilchez i Catalina Torres. El primer, a més de ser-ne el principal responsable, s'ocupa dels temes de física i oceanografia; el segon s'encarrega dels temes jurídics i política internacional; mentre que la tercera és la responsable dels impactes econòmics del canvi climàtic.

Gomis recorda que “la idea de crear el LINCC va sorgir perquè la Universitat va presentar la seva candidatura com a entitat pròpia a les cimeres globals del COP. Encara no sabem si l'ONU ho acceptarà, però en tot cas ho devem a la feina mediatra de Pau de Vilchez -puntualitza Gomis-. Però, un cop feta la nostra proposta, vàrem constatar la quantitat d'experts que tenim a la UIB en recerca sobre canvi climàtic i llavors decidírem donar-hi una continuïtat a través d'un laboratori interdisciplinari”.

Entre els objectius del LINCC UIB, una eina de recerca i de divulgació sobre aquests temes pionera a Espanya en l'àmbit universitari, hi figuren desenvolupar o col·laborar en diverses línies de recerca interdisciplinàries en matèria de canvi climàtic; assessorar i elaborar estudis i informes; presentar projectes a programes d'àmbit autonòmic, estatal o internacional; establir vincles amb els actors rellevants en matèria de canvi climàtic fora de l'àmbit acadèmic, com l'Administració, el sector privat o la societat civil; organitzar jornades, seminaris i altres activitats

d'anàlisi i intercanvi d'experiències; promocionar la coordinació entre els diferents grups de recerca; codirigir treballs de fi de grau, màster i doctorat; proposar postgraus i cursos d'especialització i participar en esdeveniments públics per tal de donar a conèixer el treball sobre canvi climàtic realitzat a la UIB.

Descarbonització d'illes

El LINCC ha rebut ja els primers encàrrecs, alguns dels quals procedents de les institucions europees i d'altres, per part de l'administració autonòmica. Així, Gomis informa de la participació en un projecte internacional sobre descarbonització d'illes, promogut per un grup de batles europeus sensibilitzats per temes de clima i energia, que pretén substituir progressivament l'energia generada amb combustibles fòssils per un nou model fonamentat, bàsicament, en energies renovables. Es tracta d'un pla pilot a desenvolupar en territoris que configuren illes, extensible després al continent, en el qual la UIB podria col·laborar aportant-hi els seus coneixements científics i com a intermediària entre empreses, entitats i administracions. Una de les propostes incloses en el pla preveu implantar-lo a Menorca mitjançant tot un conjunt d'actuacions tècniques que facilitin una migració de les energies fòssils a altres de més netes. L'objectiu: adaptar-se a un full de ruta, marcat des de les institucions europees, que pretén que l'any 2030 hi hagi un 40% d'energies renovables al continent i un 80% el 2040. Actualment, el percentatge d'energies totalment netes a les Balears no supera el 3%.

“Una illa és com un ecosistema tancat que permet implantar models. No es tracta només de fomentar l'ús del vehicle elèctric -opina Gomis-, sinó que cal involucrar-hi tots els agents i començar a substituir combustibles fòssils a les centrals

elèctriques. Tampoc es tracta de ‘o tot o res’, sinó d’avançar de manera decidida en la generació d’electricitat a través d’energies renovables”. En aquest sentit, recorda que Europa ha impulsat una convocatòria específica per fer plans pilot de descarbonització, començant per illes i amb la vista posada en territoris més grans; implicaria científics, empreses, governs i, per descomptat, les grans companyies elèctriques. “Nosaltres, des del LINCC, podem intervenir-hi com a assessors científics, supervisors o intermediaris, ja que no és un projecte de recerca com a tal”, puntualitza Gomis.

D’altra banda, el Govern ha demanat al Consell Econòmic i Social de les Balears una anàlisi de la realitat econòmica, social i mediambiental de l’Arxipèlag, amb l’horitzó posat en el 2030, que inclou també un encàrrec específic al LINCC en el capítol relatiu a canvi climàtic. “Jo no em pensava que el Laboratori tingués tanta empenta només néixer -admet Gomis-, però allò cert és que el potencial dels deu grups que integren el LINCC i la seva capacitat d’engrescar-se a fer coses interessants provoca que confiïn en nosaltres”.

‘L’AVANÇAMENT’ DE L’ESTIU A LA PRIMAVERA

A les Balears la temperatura augmenta a un ritme bastant superior a la mitjana mundial, com també passa a Europa respecte del globus terraquí. Aquesta pujada no és uniforme, sinó que hi ha bastantes variacions entre les illes de l’Arxipèlag (Eivissa va a un ritme més lent que Menorca, i alhora aquesta illa va un ritme inferior que Mallorca). A l’aeroport de Palma, els registres indiquen un ritme d’escalfament particularment alt, ja que s’aproxima a quasi mig grau per dècada. Aquestes variacions de la temperatura es concentren sobretot a finals de la primavera, en particular en el bimestre maig-juny. A Son Sant

Joan, el bimestre maig-juny supera un escalfament de 7 dècimes de grau per dècada, percentatge que implicaria un augment de 2,8 graus d'aquí a 30 anys.

Ho ha explicat aquesta setmana Agustí Jansà, col·laborador honorífic del Grup de Meteorologia del departament de Física de la UIB i del LINCC. Ell ha estat l'encarregat d'inaugurar un cicle de seminaris divulgatius organitzat pel LINCC, amb una conferència titulada *L'extensió de l'estiu cap a la primavera com una peculiaritat del canvi climàtic a la nostra regió*, que parteix de l'article científic *Expansió de les condicions estivals cap a la primavera a la Mediterrània occidental*, liderat per Jansà i publicat a la revista *International Journal of Climatology* el 2017.

En el decurs de la conferència, Jansà argumentà que l'efecte hivernacle no pot produir aquestes irregularitats anuals, ja que, en aquest cas, els efectes serien més uniformes. La causa d'aquesta singularitat cal trobar-la en un reajustament de la circulació atmosfèrica. Així doncs, el canvi climàtic està produint una extensió de la circulació tropical i subtropical de l'atmosfera i expandeix els anticiclons subtropicals, que ara ja no arriben només els mesos de juliol i agost, sinó també, i molt freqüentment, el maig i juny, "amb temperatures que suposen un avançament de l'estiu", explicà Jansà. Aquest efecte no té lloc només a les Balears, sinó a tota la regió ibèrica, mediterrània occidental i sud d'Europa, va afegir.

Sobre el canvi climàtic, indicà que "es tracta d'un repte global que hem de contestar entre tots, i per això hem creat el LINCC. Tenir aquesta xarxa d'informació facilitarà molt l'intercanvi d'informació entre totes les persones que feim feina en aquests temes". La propera conferència del cicle es pronunciarà el mes de febrer i serà a càrrec de Romualdo Romero, que xerrarà de la influència del canvi climàtic sobre els extrems climàtics, és a dir, onades de

calor, fortes pluges i períodes de sequera. El LINCC ha creat una pàgina web en la qual es va actualitzant contínuament tota la informació. És a disposició de tothom a <http://lincc.uib.eu/>